

Eseu despre echilibrul necesar

Motto: „Și când DOI va deveni UNUL, iată OMUL!”

„Pentru a încerca să înțelegem aventura umană, trebuie căutat locul de întâlnire, punctul de echilibru dintre spirit și materie, dintre ficțiune și realitate [...] Omul pășește pe Pământ și visează la stele. Don Quijote și Sancho Panza se înfruntă și se completează într-un dialog fără sfârșit.” (Lucian Boia, Pentru o istorie a imaginarului)

Toate ale lumii, cele văzute și cele nevăzute, aparțin imaginarului. Care spune mai multe despre om decât realitatea. Trăim într-o lume concretă, dar nu mai puțin în propria noastră lume de reprezentări, de proiecții și de iluzii. Lucrurile cu adevărat importante se află în mintea și în sufletul nostru: „*sub fruntea noastră e lumea*” (Mihai Eminescu-Sărmanul *Dionis*). Pentru a înțelege cât mai bine *aventura umană*, trebuie să rezolvăm exercițiul liber al fanteziei, în care realul e doar un simplu pretext, un obstacol spre o lume despre care știm că există, dar pe care n-am văzut-o sau n-o putem vedea.

O viziune despre tâlcul condiției umane nu se degajă dintr-o „*simplă deșurubare și descompunere a cunoașterii*” (Lucian Blaga). Înțelegerea individului, participant la *aventura umană*, trebuie văzută ca o relație între existența produsă și cea productivă, între creator și creat, determinant și determinat. Numai *marele anonim* (echivalent al substanței metafizice) are disponibilitatea unei cunoașteri absolute, adecvate și nelimitate, care nici nu disimulează obiectul, nici nu se integrează în el ca mister, supraveghind astfel procesul de cunoaștere. Din *marele anonim* derivă misterele, care fac obiectul cunoașterii umane, ea însăși o posibilitate de orientare în existență. Însă nu tot timpul cunoașterea poate străpunge misterul. Și dacă acesta nu este dezvăluit, el trebuie măcar potențat: „*Nu te înțeleg, dar nu încetez să-ți dau înțeleșuri!*” (ibidem).

Principiul existenței, ființa pură, realitatea permanent neschimbătoare sunt forme supreme de cunoaștere. Tentativa de a surprinde esența universului pe calea rațiunii speculative (visul metafizicii tradiționale) nu poate fi decât *paradiziacă, directă*, în timp ce cunoașterea valabilă a omului este *luciferică, indirectă*, plecând de departe, de la eșecul adamic uman. Abia această conștiință a căderii (și/sau a repudierii) dă înțelesul și măreția *aventurii umane*, transformându-l pe om, dintr-o ființă abjectă, atemporală, într-un *om al cunoașterii, al culturii, al istoriei*.

În concepția Sfântului Augustin, *aventura umană* este o luptă strânsă între „*lumina divină*” și „*întunericul drăcesc*”, între două puteri supreme, reprezentate de „*Civitas Dei*” (statutul lui Dumnezeu) și „*Civitas terrena*” (statutul pământului). Lupta devine într-un punct finită, pentru că unul dintre *adversari trebuie* să cedeze, *aventura* începând astfel cu „*facerea omului*” și situarea lui în paradis și sfârșindu-se cu „*re-facerea omului*”. În toată lupta-aventură, omul, un picaro, va fi dotat cu structuri al căror rost este foarte bine cântărit în economia universală și care vor îngădui ființei doar o finalitate limitată în cosmos. I se va impune, prin cenzură și frâne transcendente, un permanent destin creator, care rămâne mereu în relativitate. Prin toate aceste condiționări ale *aventurii*, omul se situează pe o linie incontestabil tragică, dar și măreață în același timp, într-o permanentă istoricitate, iremediabilă și fără capăt.

„*Pentru a încerca să înțelegem aventura umană*” trebuie să ne raportăm și la divinitate, și la orizontul misterului. Parte integrantă din ființa umană, orizontul misterului ține de structura, când mai clară, când mai obscură, dar fundamentală a conștiinței. Fără acest orizont, omul n-ar fi Om, nu ar avea de ales decât între *asumare* și *resemnare*, nemaiputând ieși din *orizontul concret* și, mai ales, pătrunde în *orizontul necunoscutului*. Dacă Dumnezeu s-a făcut om (iar omul poate fi absorbit de Dumnezeu) înseamnă că fiecare parte se poate împărtăși din calitatea celeilalte. Se ajunge astfel la un „*punct de echilibru între spirit și materie, între ficțiune și realitate*”, care poate fi găsit și explicat cu ajutorul Legii Kybalionului.

Esență a filozofiei hermetice, cunoscută și sub denumirea de „*Legea a tot ce este*” sau „*Legea lui UNU*”, legea Kybalionului se manifestă în toate cele trei sfere ale universului (materială, spirituală și mentală), nefiind întâmplător alcătuită, la rândul ei, din șapte legi

(șapte-simbol al vieții veșnice, totalitatea universului în mișcare și echilibru, cheia desăvârșirii).

Spune *legea corespondenței*: „*Ceea ce este sus este și ceea ce este jos, ceea ce este jos este și ceea ce este sus*”. Aceasta ajută, într-un fel, la decriptarea tainelor universului: ceea ce este în planul fizic, *jos*, este ca și ceea ce este în spirit, *sus*. Ceea ce este mic este și mare. Conform acestei legi totul se leagă, iar acea disociere care se face între spirit și materie este falsă, fiindcă în fond (și în absolut) ce este spiritul este și materia. Se explică astfel faptul că există o armonie, un raport constant între diferitele planuri de manifestare ale Vieții și Ființei (material, mintal, spiritual). Planurile sunt asemănătoare, diferența între ele fiind doar de grade și niveluri de vibrații, aparent diferite. Există așadar un echilibru!

Legea a patra, *a polarității*: „*Totul este dublu... asemănătorul și neasemănătorul au aceeași semnificație, extremele se ating, toate adevărurile nu sunt decât semi-adevăruri, toate paradoxurile pot fi conciliate.*” Fiecare aspect numit (sau nenumit, dar existent în sine) are o față văzută și una nevăzută. Nu există bine și rău, sunt polarități ale unei energii și împreună formează *monada*. Bucuria și tristețea sunt polarități ale senzațiilor, căldura și frigul, deși par opuse, în realitate sunt același fapt, distingându-se doar prin diferența de grade. La fel, dragostea și ura, binele și răul, toate depind de voința noastră de a le transforma dintr-una în alta. Din nou echilibru!

Cea de-a șaptea lege, *a genului*: „*Este un gen în toate lucrurile, totul are principiile sale*”. Fiindcă „*genul se manifestă, echilibrat, pe toate planurile*”, Masculinul și Femininul din fiecare, luate ca un tot unitar, și nu separat, ca principii, se manifestă dinamic și într-un echilibru perfect în procesul creației, în ființa umană, care-și găsește realizarea (aproape tot timpul) în limitele ce i s-au hărăzit. Și astfel, Totul este posibil!

În lucrarea sa, *Ce putem afla despre om...*, Konrad Lorenz ne propune nouă, cititorilor „*să privim un acvariu cu pești!*”, dându-ne și câteva explicații. De regulă peștii sunt colorați, cu înotătoare bogate, au forme neobișnuite și decorează armonios acvariul. „*S-ar putea ca pentru mulți să fie o dezamăgire faptul că multitudinea de forme a ceea ce are viață, ale cărei legi armonioase ne trezesc venerație și a cărei frumusețe ne încântă simțul estetic, a luat naștere într-un mod prozaic și mai cu seamă cu o determinare cauzală clară*” (ibidem). Cele mai multe persoane, la vederea peștilor, se vor opri la „prima uimire”: *Ce frumoși sunt!*, pe când altele vor fi în stare să vadă mai mult decât toți ceilalți privitori sau crescători de pești...

Așa este și cu aventura umană: fiecare o înțelege și-o „admiră” după cum simte propriile sale vibrații.

Unul dintre cele trei „*hiatusuri evoluționiste*” (ibidem) concepute de Lorenz pune problema ființei umane la limita dintre *Leib und Seele* (*trup și minte*). El demonstrează că nu există o separație între trup și minte, că întreaga cunoaștere și toate emoțiile se petrec la nivelul creierului, contrazicând crezul lui Descartes, conform căruia aproape toate acțiunile ființei umane erau atribuite minții independente, sufletului nemuritor și intangibil. Cu toate acestea, nu există un înțeles universal, la care să ajungem cu toții. În *aventura umană* nu există decât înțelesul pe care-l dăm noi vieții noastre, un înțeles propriu, un roman propriu, o carte a vieții *aventuroase* a fiecăruia.

„*Câți oameni sunt într-un singur om? Tot atâția câte stele sunt cuprinse într-o picătură de rouă sub cerul cel limpede al nopții. Și, dac-ai mări acea picătură, să te poți uita în adâncul ei, ai revedea toate miile de stele ale cerului, fiecare-o lume, fiecare cu țări și popoare...*” (Mihai Eminescu, idem). În ființa umană se află Viața și Moartea, tangibilul și intangibilul, cognoscibilul și incognoscibilul, se ascunde întregul Univers: „*Cunoaște-te pe tine însuși, și vei cunoaște Universul!*”.

„*Omul pășește pe Pământ și visează la stele*”. Dramaturgia lui internă este spontană și necontrolată, el jucând într-o *piesă*, într-o *aventură* mai mult sau mai puțin neîntreruptă, scăpând de sub controlul voinței. Pentru că visul este ceea ce trăiește, gândește, re-simte, încearcă în ființa umană, Omul este nevoit să coboare în străfunduri (în *chaos*) ca să-și găsească sâmburele de nedespicat, ca să se înțeleagă.

Apelând la alchimie, Kurt Seligman încearcă o *interpretare a aventurii umane*. El spune doar V. I. T. R. I. O. L. („*Visita Interiora terrae, rectificando inveniens occultum lapidem!*”), adică „*Explorează Interiorul. Rectificând, vei găsi piatra ascunsă.*” Această cale, a echilibrului necesar, este aleasă constant de polii semnificativi (literar) ai condiției umane: Don Quijote și Sancho Panza.

„*Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față; acum cunosc în parte, dar atunci voi cunoaște pe deplin, precum am fost cunoscut și eu.*” (I Corinteni 13, 12-13).